

Anna Olszańska¹
Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Zmiany wielkości produkcji wieprzowiny i jej struktury w Unii Europejskiej ze szczególnym uwzględnieniem pozycji krajów przyjętych po 2004 r.

Changes in Pork Production and in its Structure in the European Union, with Particular Focus on the Position of Countries that Joined the EU after 2004

Synopsis. Tak zwane „duże rozszerzenie” Unii Europejskiej w 2004 r. wywołało wiele zmian w funkcjonowaniu poszczególnych rynków rolnych. Dotyczyły one producentów rolnych, przetwórców i dystrybutorów z krajów nowo przyjętych ale także funkcjonujących dotychczas w strukturach Unii. Celem opracowania jest analiza zmian w wielkości i strukturze produkcji żywca wieprzowego w Unii Europejskiej ze szczególnym uwzględnieniem pozycji krajów przyjętych po 2004 r. Analizą objęto lata 2005-2016. Wykorzystano materiały statystyczne ze źródeł bazy danych Eurostat. W opracowaniu wykorzystano podstawowe metody analizy statystycznej danych.

W analizowanych latach, przy ogólnym trendzie wzrostu produkcji wieprzowiny w UE, wystąpiły istotne zmiany w jej wielkości w poszczególnych krajach. Znacznie wzrosła produkcja w krajach tzw. starej Unii. Głównymi beneficjentami zmian na rynku wieprzowiny w obszarze Unii byli producenci żywca i przetwórcy z Niemiec i Hiszpanii. W krajach przyjętych po 2004 r. wystąpiła generalnie tendencja spadkowa w wielkości produkcji przy czym największe spadki w większości krajów obserwowane były w 2009 roku.

Słowa kluczowe: wieprzowina, wielkość produkcji, struktura produkcji, Unia Europejska

Abstract. The so-called "big enlargement" of the European Union in 2004 triggered many changes in the functioning of individual agricultural markets. They concerned agricultural producers, processors and distributors from new but also old members of the EU. The aim of the study is to analyze changes in volume and structure in pig production in EU with particular focus on changes in the position of countries which joined the EU after 2004. The analysis covered the years 2005-2016. Statistical materials from Eurostat database were used. The basic statistical methods of data analysis were used in the study.

In the analyzed years, with the general trend of pork production growth in the EU, there have been significant changes in its size in individual countries. There has been a significant increase in production in so-called old EU countries. The main beneficiaries of the in the pork market in the EU area were livestock producers and processors from Germany and Spain. In the countries which joined the EU after 2004, there has generally been a downward trend in volume of production, with the largest declines in most countries observed in 2009

Key words: pork, pork production, structure of pork production, European Union

¹ dr hab. inż., prof. UE, Katedra Ekonomiki i Organizacji Gospodarki Żywnościowej, Wydział Inżynierjno-Ekonomiczny, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, ul. Komandorska 118-120, 53-345 Wrocław, e-mail: anna.olszanska@ue.wroc.pl

Wprowadzenie

Tak zwane „duże rozszerzenie” Unii Europejskiej w 2004 r. wywołało wiele zmian w funkcjonowaniu poszczególnych rynków rolnych. Zmiany te dotyczyły producentów rolnych, przetwórców i dystrybutorów z krajów nowo przyjętych ale także funkcjonujących dotychczas w strukturach Unii. Obok wielu korzyści, jakie wynikają z działalności na wspólnym rynku (możliwość swobodnej sprzedaży produktów, zwiększenie możliwości eksportu, korzyści płynące dla rolnictwa poszczególnych krajów z realizacji Wspólnej Polityki Rolnej, programów regionalnych i strukturalnych) należy także uwzględnić potencjalnie niekorzystne efekty tego procesu. Zaliczyć do nich należy przede wszystkim powstanie całkiem nowej sytuacji konkurencyjnej i konieczność systematycznego wypracowywania przewag konkurencyjnych w zaistniałym układzie funkcjonowania rynku. Producenci i handlowcy z krajów przyjmowanych do Unii mieli, w większości, stosunkowo niedawne doświadczenia związane z transformacją ustroju ale też, w porównaniu do dobrze zorganizowanych producentów w krajach „starej Unii”, wiele słabości. Przed planowanym terminem akcesji do struktur UE w Polsce, i zapewne w innych krajach, prowadzone były szerokie dyskusje na temat możliwych skutków tego procesu w bliższej i dalszej perspektywie oraz na poszczególnych rynkach. Ponad dziesięć lat po wejściu Polski do struktur UE można już ocenić kierunek zmian zachodzących na poszczególnych rynkach, w różnych aspektach ich funkcjonowania (Kowalska, 2016).

Nie ulega wątpliwości, że procesy integracji i globalizacji rynków przyczyniły się do powiązania gospodarek narodowych, stając się jednocześnie jednym z najważniejszych uwarunkowań ich rozwoju, w tym sektora agrobiznesu (Czyżewski, Poczta-Wajda, 2011; Szczepaniak, 2012). Rolnictwo przestaje być także ogniwem autonomicznym, stając się częścią całego zespołu branż gospodarki w ramach agrobiznesu (Kowalski, Figiel, Halamska, 2011). Efektem zachodzących zmian jest między innymi wzrost skali handlu międzynarodowego (Piwowar, 2013; Tarnowska, 2015; Szymańska, 2015). Jest to możliwe, między innymi, dzięki szybkiemu rozwojowi logistyki. W tych warunkach szczególnego znaczenia nabiera kształtowanie przewag konkurencyjnych państw na poszczególnych rynkach. Dotyczy to wielu aspektów ich działalności zaczynając od organizacji produkcji surowca poprzez przetwórstwo, handel, logistykę, marketing. W kształtowaniu tych przewag bardzo ważną rolę odgrywa łańcuch kształtowania jakości wyrobów finalnych ale także umiejętność sprzedaży, skutecznego eksponowania cech produktów czy zmiana produktów wraz z pojawiającymi się nowymi trendami w upodobaniach konsumentów. Rozwój danego kierunku produkcji rolnej jest więc współcześnie uzależniony od organizacji danej branży i skuteczności działania całego łańcucha wytwarzania wyrobów na rynku krajowym i międzynarodowym.

Zmiany na unijnym rynku wieprzowiny były w ostatnich latach przedmiotem wielu badań (Szymańska, 2007, Szymańska, Hamulczuk, Dziwulski, 2012, Stępień, 2014, Szymańska, 2014, Olszańska, 2016, Stańko (red.), 2016). Jest to bowiem istotny problem dla polskich producentów rolnych i przetwórców mięsa ze względu na niekorzystne zmiany obserwowane na polskim rynku wieprzowiny.

Cel opracowania, źródła danych i metody badawcze

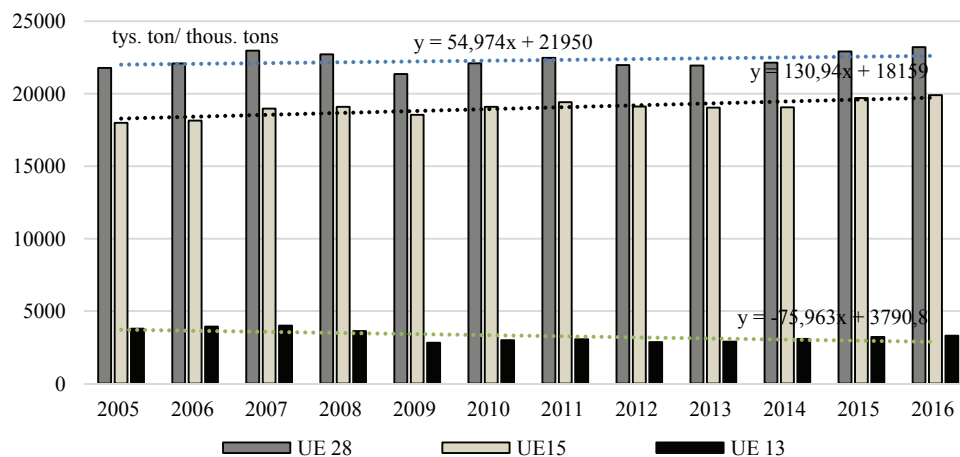
Celem opracowania jest analiza zmian wielkości i struktury produkcji żywności wieprzowej w Unii Europejskiej ze szczególnym uwzględnieniem pozycji krajów przyjętych po 2004 r. W opracowaniu ograniczono się do badań tych zagadnień w całej Unii oraz w podziale na dwie główne grupy państw – tzw. „starej Unii” i przyjętych do Unii po 2004 r. w kontekście zmian cyklicznych zachodzących na tym rynku.

Analizą objęto lata 2005-2016. Wykorzystano materiały statystyczne ze źródeł bazy danych Eurostat (porównywalne dane są dostępne od 2005 r.). W opracowaniu zastosowano podstawowe metody analizy statystycznej danych z zakresu: analizy szeregów czasowych danych (analiza trendów i wahań cyklicznych w ramach modelu multiplikatywnego), dynamiki o stałej podstawie, analizy struktury badanych wielkości.

Wyniki analiz

Tendencje zmian wielkości produkcji wieprzowiny w Unii Europejskiej i jej zmiany cykliczne

W latach (2005-2016) nastąpiły stosunkowo niewielkie zmiany w wielkości produkcji wieprzowiny (rys. 1). Na obszarze całej Unii produkcja wzrosła z poziomu 21 781 tys. ton w 2005 r. do 23 211 tys. ton w 2016 r., czyli o 6,57%, przy średniorocznym tempie wzrostu 55 tys. ton

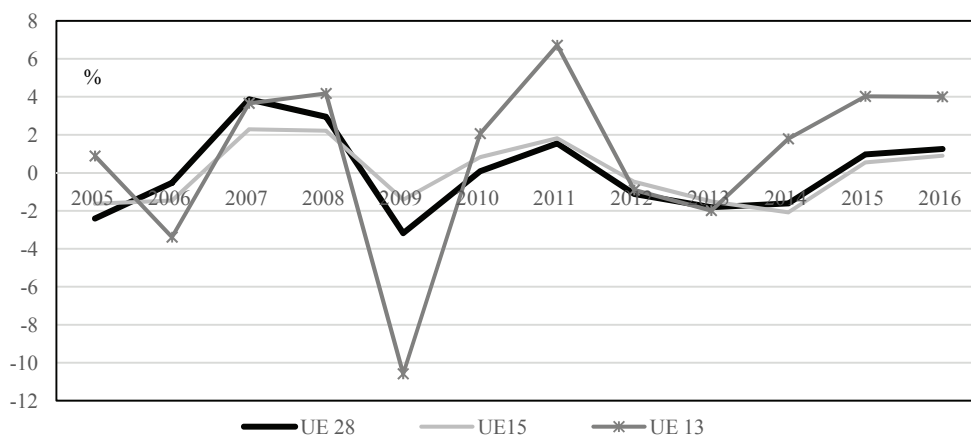
Rys. 1. Wielkość produkcji wieprzowiny w Unii Europejskiej w latach 2005-2016 (tys. ton)

Fig. 1. Volume of production of pork in EU between 2005 and 2016 (thousand tons)

Źródło: opracowanie na podstawie danych pobranych z: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu>.

W okresie tym widoczne były trzy niepełne cykle z minimalnymi wielkościami produkcji w latach 2005, 2009 i 2013 oraz maksymalnymi w latach 2007, 2011 i prawdopodobnie w roku 2016 (rys. 2). Cykl środkowy (2009-2013) charakteryzował się mniejszymi poziomami produkcji w kolejnych latach w porównaniu do obu cykli

skrajnych. Na ich przebieg główny wpływ miały łączne wahania produkcji w krajach „starej Unii” ponieważ ich udział w produkcji był dominujący. Wskazuje na to także bardzo zbliżony przebieg wahań cyklicznych a także ich amplitudy wahań. W krajach UE-15 łącznie, w całym analizowanym okresie obserwowany był trend wzrostowy wielkości produkcji, ze średniorocznym tempem blisko 131 tys. ton, czyli blisko 2,4 krotnie większym niż na obszarze całej Unii. W latach 2005-2016 produkcja w tych krajach wzrosła o 10,7%.

Rys. 2. Zmiany cykliczne na rynku wieprzowiny w UE-28, UE-15 i UE -13 w latach 2005-2016 (odchylenia od linii trendu, w %)

Fig.2. Cyclical changes in the EU-28, EU-15 and EU-13 pork markets in years 2005-2016 (deviation from trend line,%)

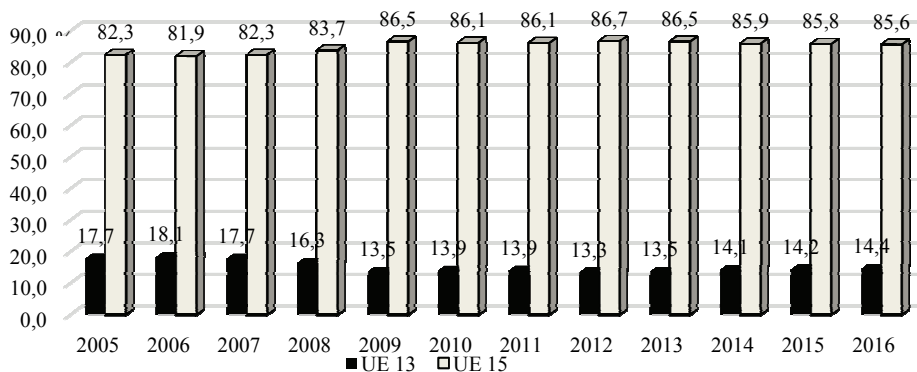
Źródło: opracowanie na podstawie danych pobranych z: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu>

W krajach UE-13 łącznie produkcja zmieniała się w czasie w ramach cykli mających miejsce, zazwyczaj, w tych samych latach, ale miały one większe amplitudy wahań. Niewielkie przesunięcia, o rok, obu wartości skrajnych obserwowane były w ramach pierwszego cyklu. Był to pierwszy okres funkcjonowania rynku w nowej sytuacji po rozszerzeniu. Rozbieżności pomiędzy cyklami pojawiły się także w ostatnim cyklu. W krajach UE-13 faza wzrostu wielkości produkcji pojawiła się już w 2014 r., podczas gdy w UE-15 obserwowana była o rok później. W pierwszym cyklu produkcja w krajach UE-13 charakteryzowała się największymi wielkościami. W 2009 r. doszło do dużego jej załamania, znacznie większego niż w krajach UE-15 i w całym następnym cyklu była ona znacznie niższa niż w poprzednich latach. W szczytowym okresie pierwszego cyklu (2007 r.) w krajach UE-13 łączna produkcja wyniosła 3 998,5 tys. ton. W kolejnym cyklu szczyt przypadł w 2011 r. i produkcja wyniosła wtedy w sumie niewiele ponad 3 051 tys. ton, (czyli o 23,7 p.p. mniej). W latach 2009 -2013 produkcja wieprzowiny w tych krajach była niższa w stosunku do poziomu produkcji w 2005 r. od 19,4 do 25,8% (rys. 3). W kolejnym cyklu widoczne były symptomy odbudowy produkcji, świadczy o tym także szybsze wejście w fazę wzrostu niż w pozostałych krajach Unii. W całym okresie wystąpił jednak, (jak wskazują dotychczasowe dane) trend spadkowy w wielkości produkcji wieprzowiny,

średnioroczny spadek wynosił blisko 76 tys. ton. W 2016 r. produkcja wieprzowiny w krajach UE-13 była niższa o ok. 12,8 p.p. w stosunku do jej poziomu w 2005 r.

Zmiany w strukturze produkcji wieprzowiny Unii Europejskiej

W efekcie zaistniałych procesów zmieniły się także udziały poszczególnych krajów w jej łącznej wielkości. W latach 2005-2007 udział krajów UE-13 w produkcji wieprzowiny w Unii był najwyższy i wynosił od 17,7 do 18,1% (rys. 3). W kolejnym cyklu koniunkturalnym obniżył się do wielkości 13,3-13,5% - w okresach najniższej produkcji w cyklu, do 13,9% - w latach maksymalnej produkcji w cyklu. W ostatnim analizowanym cyklu wystąpiła niewielka odbudowa pozycji krajów UE-13 na rynku unijnym, gdyż ich łączny udział w produkcji zwiększał się z 13,5% w 2013 r. poprzez 14,1 i 14,2% w kolejnych latach, do 14,4% w 2016 r.

Rys. 3 Struktura produkcji wieprzowiny w Unii Europejskiej w latach 2005-2016, z uwzględnieniem podziału na kraje „starej UE” i przyjęte po 2004 r (%)

Fig. 3. Structure of pork production in EU between 2005 and 2016, taking into account the division into "old Union" countries and countries which joined after 2004 (%)

Źródło: opracowanie na podstawie danych pobranych z: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu>.

W tabeli 1 przedstawiono strukturę produkcji wieprzowiny w Unii Europejskiej z ograniczeniem tylko do lat, w których wystąpiły okresy maksymalnej i minimalnej produkcji w ramach cyklu (przyjęto lata wynikające z cyklu dla całej UE). Należy zauważyć, że w żadnym z analizowanych w tabeli lat łączna produkcja krajów UE-13 nie była większa niż wielkość produkcji Niemiec i, poza pierwszym cyklem, także Hiszpanii. W 2005 r. Niemcy posiadały ponad 20% udział w ogólnej produkcji wieprzowiny w UE. W analizowanych latach udział ten jeszcze się zwiększył, do blisko 24% w 2016r. Znacząco wyższy udział Niemiec obserwowany był już od drugiego cyklu i ulegał on stosunkowo niewielkim wahaniom pomiędzy fazami maksymalnej i minimalnej produkcji. Istotny wzrost udziału w ogólnej produkcji wieprzowiny w Unii odnotowano tylko w dwóch krajach – Niemczech i Hiszpanii. Ich pozycja systematycznie rosła, bez względu na fazy cyklu. Poza Polską, udziały pozostałych krajów UE-13 były marginalne. Tylko w przypadku jednego kraju z tej grupy – Estonii, odnotowano wzrost udziału w ogólnej produkcji wieprzowiny w Unii w 2016 r. w stosunku do 2005 r. (0,01 p.p). Udział Polski w ogólnej produkcji wieprzowiny w Unii jest znaczny (czwarte miejsce w każdym z

analizowanych lat) a po bardzo niekorzystnym okresie przypadającym na lata 2009-2013 zauważalna jest stopniowa odbudowa jej wysokiej pozycji na tym rynku.

Tabela 1. Struktura produkcji wieprzowiny w Unii Europejskiej w latach minimalnych i maksymalnych wielkości w cyklu (%)

Table 1. Structure of pork production in the European Union in the years with minimum and maximum values in the cycle (%)

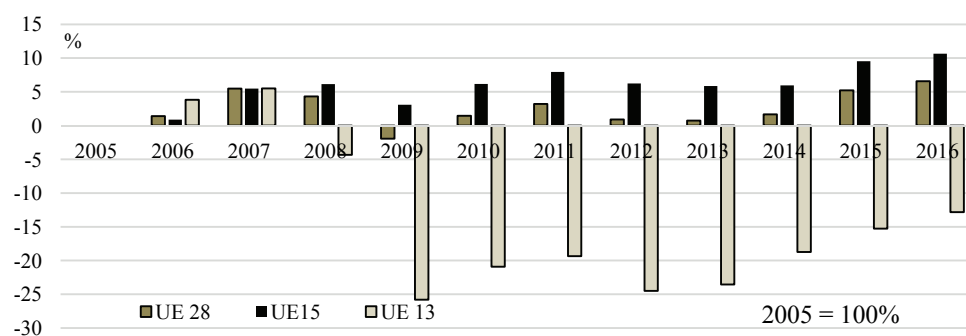
wyszczególnienie	wartości minimalne w cyklu			wartości maksymalne w cyklu		
	2005	2009	2014	2007	2011	2016
UE -13						
Polska	8,84	7,53	8,30	9,10	8,06	8,46
Węgry	2,08	1,82	1,66	2,17	1,72	1,86
Rumunia	2,14	1,04	1,47	2,14	1,17	1,45
Czechy	1,75	1,33	1,07	1,57	1,17	0,95
Chorwacja	0,62	0,37	0,31	0,68	0,39	0,34
Bułgaria	0,34	0,18	0,24	0,33	0,21	0,28
Litwa	0,48	0,19	0,30	0,43	0,26	0,26
Słowacja	0,64	0,33	0,15	0,50	0,25	0,21
Cypr	0,25	0,27	0,19	0,24	0,25	0,19
Estonia	0,17	0,14	0,18	0,16	0,15	0,18
Łotwa	0,18	0,12	0,13	0,18	0,10	0,13
Słowenia	0,15	0,11	0,09	0,14	0,10	0,10
Malta	0,04	0,03	0,03	0,03	0,03	0,02
UE -15						
Niemcy	20,66	24,54	24,87	21,70	24,90	23,99
Hiszpania	14,55	15,41	16,35	14,97	15,43	17,49
Francja	10,44	9,38	8,78	9,93	8,89	8,56
Dania	8,23	7,41	7,20	7,84	7,64	6,75
Włochy	6,95	7,44	6,00	6,98	6,99	6,65
Holandia	5,96	5,97	6,19	5,61	5,99	6,26
Belgia	4,65	5,07	5,05	4,63	4,93	4,57
Wielka Brytania	3,24	3,37	3,89	3,22	3,58	3,96
Austria	2,34	2,50	2,37	2,31	2,42	2,20
Portugalia	1,50	1,75	1,63	1,58	1,71	1,62
Irlandia	0,94	0,92	1,15	0,89	1,04	1,22
Szwecja	1,26	1,22	1,07	1,15	1,14	1,01
Finlandia	0,93	0,96	0,84	0,93	0,90	0,82
Grecja	0,60	0,55	0,43	0,53	0,51	0,40
Luksemburg	0,05	0,04	0,05	0,04	0,04	0,06

Źródło: opracowanie na podstawie danych pobranych z: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu>.

Produkcja wieprzowiny w Unii Europejskiej jest skoncentrowana w zaledwie kilku krajach i ich przewaga zwiększała się w kolejnych latach. Zdecydowanym liderem są Niemcy. Dodając wielkości produkcji wieprzowiny dwóch kolejnych krajów (Hiszpanii i Francji) otrzymujemy łącznie w 2005 r. blisko 46% a w 2016 r. ponad 50% ich udział w ogólnej produkcji. Razem wielkością produkcji z czterech kolejnych krajów (w tym Polski) otrzymujemy w 2005 r. ponad 75% a w 2016 r. ponad 78% udział w unijnej produkcji wieprzowiny. W 2005 r. 12 krajów dostarczało ponad 90% produkcji a w 2016 już tylko 11 krajów. Udziały pozostałych krajów były marginalne.

Dynamika zmian wielkości produkcji wieprzowiny w Unii Europejskiej i w poszczególnych krajach

Kolejnym analizowanym zagadnieniem była dynamika zmian wielkości produkcji wieprzowiny. Wykorzystano w tym celu indeksy o stałej podstawie. Jako rok bazowy przyjęto pierwszy rok analizowanego okresu.

Rys. 4. Dynamika zmian wielkości produkcji wieprzowiny w Unii Europejskiej w stosunku do roku bazowego 2005, z uwzględnieniem podziału na kraje „starej Unii” i przyjęte od 2004 r. (%)

Fig. 4. The dynamics of changes in pork production in the EU in relation to base year 2005, taking into account the division into "old Union" countries and countries which joined after 2004 (%)

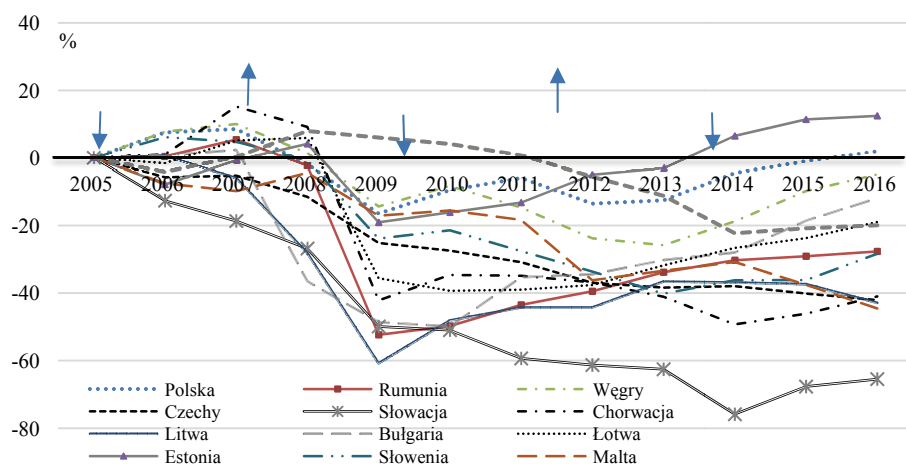
Źródło: opracowanie na podstawie danych pobranych z: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu>.

Analizując zmiany produkcji w całej Unii można zauważyć, że są one silnie związane z wahaniami cyklicznymi na tym rynku (rys.4). W pierwszym cyklu widoczne były wzrosty produkcji całej Unii i w ramach poszczególnych grup państw. Od 2008 roku widoczny był spadek produkcji w grupie krajów nowo przyjętych, trwający do 2016 r., przy czym od 2014 r. relacje te ulegały stopniowej poprawie. W grupie krajów UE-15 w kolejnych latach odnotowywano dodatnią dynamikę wielkości produkcji, o zmieniającej się wielkości w zależności od faz cyklu

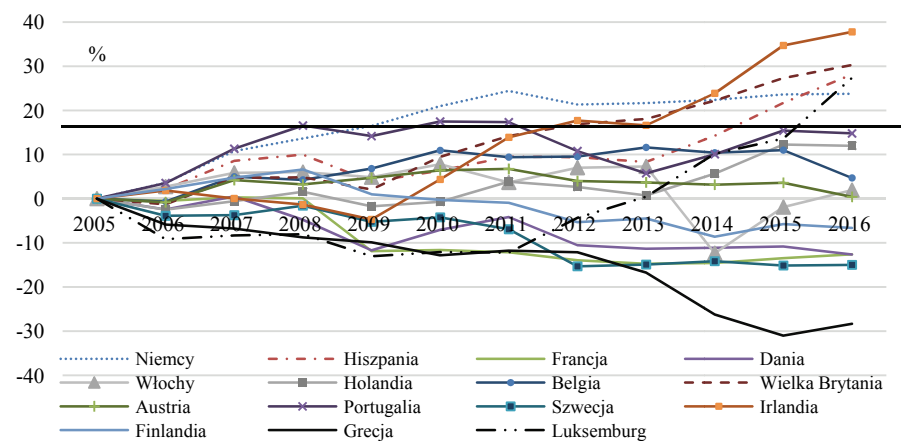
Zmiany jakie wystąpiły w poszczególnych latach w stosunku do roku bazowego 2005 w grupie krajów przyjętych w 2004 r. i następnych a także w grupie krajów tzw. „starej Unii” przedstawiono na rys. 5 i 6. Na wykresie poniżej poszczególne fazy cyklu oznaczono odpowiednio strzałkami w górę i w dół.

Różnice w reakcjach producentów z różnych krajów widoczne były już w pierwszych latach po akcesji do Unii. W Polsce, na Węgrzech i w Słowenii przez pierwsze lata utrzymywała się dodatnia dynamika zmian wielkości produkcji. Wzrost produkcji w 2007 odnotowano także na Łotwie. Wzrosty produkcji wieprzowiny w Chorwacji (akcesja do UE

w 2013 r.) trwały do 2008 r. a następnie w kolejnych latach odnotowywano postępujący regres w produkcji (do blisko 50 p.p. w 2014 r.). W większości analizowanych tu krajów istotny spadek produkcji odnotowano w 2009 r. (minimum w cyklu koniunkturalnym). Najbardziej znaczące spadki wystąpiły na Litwie, w Rumunii, Bułgarii (akcesja 2007 r.) i na Łotwie. W kolejnych latach, kiedy w Unii generalnie zwiększała się produkcja, wzrosty produkcji odnotowano w Estonii, na Litwie, w Bułgarii i Rumunii i w Polsce, przy czym w żadnym z analizowanych krajów (za wyjątkiem Estonii) produkcja wieprzowiny nie była wyższa niż w 2005 r. Dramatyczny spadek produkcji wieprzowiny występował w całym analizowanym okresie na Słowacji. W 2014 r. wynosił on ok. 76 p.p. w stosunku do stanu z roku 2005. W 2015 i 2016 r. widoczne było nieznaczne zwiększenie tej produkcji.

Rys. 5. Dynamika zmian wielkości produkcji w krajach UE-13 w latach 2006-2013 w stosunku do roku bazowego 2005,%
 Fig. 5. Dynamics of changes in production volume in the EU-13 between 2006 and 2013 compared to base year 2005, %
 Źródło: opracowanie na podstawie danych pobranych z: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu>.

Rys. 6. Dynamika zmian wielkości produkcji w krajach UE-15 w latach 2006-2013 w stosunku do roku bazowego 2005,%
 Fig. 6. Dynamics of changes in production volume in the EU-15 between 2006 and 2013 compared to base year 2005, %
 Źródło: opracowanie na podstawie danych pobranych z: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu>.

Zdecydowanie inne zmiany wielkości produkcji wystąpiły w krajach UE-15. W kilku krajach odnotowano spadki wielkości produkcji, ale występowały one w znacznie mniejszej skali niż w analizowanych wcześniej krajach (zastosowano tą samą skalę na osi w celu ułatwienia porównań). W 2009 r. w większości krajów produkcja wieprzowiny była wyższa niż w 2005 r. Od 2014 r. większy regres wystąpił jedynie w przypadku Grecji, gdzie w 2015 r. (w okresie wzrostu produkcji w całej Unii) odnotowano największy dla tej grupy krajów jej spadek (o 31 p.p.).

Możliwości wzrostu produkcji wieprzowiny na obszarze Unii związane są z coraz lepszą sytuacją gospodarczą w wielu krajach, rosnącym poziomem PKB i dochodów dyspozycyjnych ludności, które stymulowały popyt na produkty mięsne (Stepień 2014, Szymańska 2014, Olszańska 2016). Natomiast główną przyczyną zmian wielkości produkcji i w efekcie strukturalnych są różnice w kosztach produkcji i jej opłacalności. Taką przewagę kosztową miały w ostatnich latach Hiszpania i Dania. W ramach kosztów produkcji najpoważniejszą pozycję stanowią koszty pasz, także importowanych. Jednym z istotnych czynników mających wpływ na zmiany w produkcji trzody są także zmiany uwarunkowań prawnych prowadzenia tej działalności, np. dyrektywa azotanowa (Szymańska, Hamulczuk, Dziwulski, 2012). W związku z tym w niektórych krajach następuje zmiana kierunku produkcji – z produkcji tuczników na produkcję prosiąt. W Unii Europejskiej postępuje specjalizacja w produkcji trzody. Niemcy, Wielka Brytania, Belgia, Włochy, Polska specjalizują się w produkcji tuczników. Dania, Holandia w produkcji prosiąt (Stańko (red.) 2016).

Podsumowanie

W analizowanych latach, przy ogólnym trendzie wzrostu produkcji wieprzowiny w UE, wystąpiły znaczne zmiany wielkości jej produkcji w poszczególnych krajach.

Wejście dużej grupy krajów do Unii Europejskiej po 2004 r., wraz z szybkim postępowaniem technologicznym w tej dziedzinie produkcji, stworzyło całkiem nową sytuację konkurencyjną. Producenci z krajów wchodzących do jednolitego rynku unijnego, po zazwyczaj, krótkim okresie, kiedy występował optymizm związany z nową sytuacją (wynikający głównie z otwarcia szerokiego rynku zbytu produktów), zaczęli znacznie zmniejszać swoją produkcję. W krajach przyjętych po 2004 r. wystąpiła generalnie tendencja spadkowa produkcji wieprzowiny. Największe spadki produkcji w większości krajów obserwowane były w 2009 roku. W ostatnich latach analizowanego okresu w niektórych krajach tej grupy widoczne były symptomy odbudowy potencjału produkcji, co może wskazywać na stopniowe uspokojenie sytuacji na rynku wieprzowiny i dostosowanie do nowej sytuacji coraz większej grupy producentów z poszczególnych krajów. Nie będą to jednak procesy łatwe ani krótkotrwałe, jeżeli w ogóle wystąpią. Decyzje dotyczące zmiany kierunków produkcji rolnej nie są bowiem w pełni autonomiczne i zależne tylko od poszczególnych producentów, ale są ściśle powiązane z organizacją i funkcjonowaniem kolejnych ogniw agrobiznesu – przetwórstwa, handlu, zaopatrzenia w środki produkcji a także zmianami w całym otoczeniu instytucjonalnym.

Polska posiada wysoką, czwartą pozycję na unijnym rynku wieprzowiny i mimo spadków produkcji pozycja ta była utrzymywana. Przedstawione dane wskazują, że podobnie jak w innych krajach tej grupy, po trudnym okresie dostosowawczym, polscy

producenci próbują rozwijać produkcję. W 2016 r. osiągnęła ona nieco wyższy poziom niż w 2005 r. Taka sytuacja wystąpiła po raz pierwszy od 2007 r.

Znacznie wzrosła produkcja w krajach tzw. starej Unii, głównie w Niemczech i Hiszpanii. Kraje te uzyskują coraz większą przewagę nad pozostałymi. Obserwowana jest więc coraz większa koncentracja produkcji wieprzowiny w Unii na terenie kilku zaledwie państw.

Wielkość produkcji wieprzowiny w krajach UE-15 zmienia się cyklicznie, jest to opisywana od wielu lat cechą tego rynku, ale wahania te charakteryzują się znacznie mniejszymi amplitudami niż w krajach UE-13. Jest to skutek dobrego zorganizowania rynku i producentów w ramach szeroko rozbudowanych więzi integracyjnych. Względna stabilność działania i uzyskiwanych przychodów daje dobrą podstawę do prowadzenia produkcji zwierzęcej.

Literatura

- Czyżewski, A., Poczta-Wajda, A. (2011). *Polityka rolna w warunkach globalizacji: doświadczenia GATT/WTO*. Warszawa, PWE.
- Eurostat, <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu>.
- Kowalska, A. (2016). Międzynarodowa konkurencyjność polskiego sektora owocowego po przystąpieniu do Unii Europejskiej. *ZN SGGW Problemy Rolnictwa Światowego*, 16(2), 176-185.
- Kowalski, A., Figiel, S., Hałamska, M. (2011). Społeczne i ekonomiczne uwarunkowania rozwoju sektora rolno-żywnościowego *Polish Journal of Agronomy*, 7, 29-42.
- Olszańska, A. (2016). Wielkość skupu i ceny skupu żywca wieprzowego w Unii Europejskiej w latach 1990-2015. Analiza zmian na przykładzie wybranych krajów. *Roczniki Naukowe SERiA*, 18(3), 279-284.
- Piwowar, A. (2013). Nawozy mineralne w polskim handlu zagranicznym. *Przemysł Chemiczny*, 92(10), 1887-1890.
- Stańko, S. (red.) (2016). *Sytuacja na światowych rynkach mięsa i produktów mleczarskich oraz jej wpływ na rynek krajowy i możliwości jego rozwoju*. Warszawa: IERiGŻ – PIB.
- Stępień, S. (2014). Zmiany strukturalne w sektorze wieprzowiny w wybranych krajach Unii Europejskiej. *Journal of Agribusiness and Rural Development*, 1(31), 133-141.
- Szczepeńiak, I. (2012). *Monitoring i ocena konkurencyjności polskich producentów żywności*. Warszawa: IERiGŻ – PIB.
- Szymańska, E. J. (2014). Konkurencyjność polskiej wieprzowiny na rynku Unii Europejskiej. *Roczniki Naukowe SERiA*, 16(4), 298-303.
- Szymańska, E.J., Hamulczuk, M., Dziwulski, M. (2012) *Analiza na temat funkcjonowania sektora wieprzowiny w latach 2004-2010 wraz z prognozą do roku 2020, Ekspertyza dla Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, SGGW, Warszawa*.
- Szymańska, J. (2015). Udział Polski w handlu międzynarodowym żywnością. W: *Ekonomika handlu żywnością i produktami rolnymi*. Wyd. UE we Wrocławiu (red.) S. Urban, A. Olszańska. Wrocław 2015, 211-226.
- Tarnowska, A. (2015). Miejsce Polski na światowym rynku mleka i jego przetworów, *Roczniki Naukowe SERiA*, 17(3), 392-397.